

REPORTAGE CELTIC FIELDS

Graaft en gij zult vinden. Het geldt zeker voor archeoloog dr. Stijn Arnoldussen. Welkom in de wereld van 'celtic fields' en grafheuvels, ergens diep verscholen in het Dwingelderveld.

'Sherlock Holmes' tussen de grafheuvels

Ed van Tellingen

DWINGELOO „Weet je wel waar je op zit?” vraagt dr. Stijn Arnoldussen. „Nou, neuh, een heuveltje of zo?”, opper ik. „Je zit wel even op het punt waar twee wallen van celtic fields elkaar kruisen.” Oeps, ik schiet over-eind. Van de schrik, niet om die wallen van ettelijke duizenden jaren oud. Die kunnen wel tegen een stootje.

„Ze vormen een flauwe echo van wat ze ooit waren”, zegt de archeoloog. „De walletjes hebben een bescheiden hoogte van 50 centimeter, ze lijken wel op een grafheuvel.” Maar ooit waren ze zo'n anderhalve meter hoog.

Welkom in het grafheuvelcomplex Boerdennen, diep weggestopt in een bosrijk gebied van het van het Nationaal Park Dwingelderveld. Welkom in de wereld van grafheuvels, celtic fields (prehistorische akkers) en akkerwallen. Archeoloog Stijn Arnoldussen graaft daar nog een paar dagen, samen met een groep studenten. De geschiedenis van Drenthe krijgt er een intrigerend hoofdstuk bij.

Het is een nagenoeg onvindbare plek van veertig hectares, eigendom van Natuurmonumenten en enkele particulieren. Wetenschap beoefenen is afzien. Een plek die damp en broeit, waar iedereen wordt lek gestoken door de muggen. Provinciaal archeoloog Wijnand van der Sanden ontdekte daar in 1999 al een grafheuvelcomplex. Stijn Arnoldussen zoekt verder; hij is werkzaam aan het Instituut voor Archeologie van de Rijksuniversiteit van Groningen.

Een leek ziet weinig, een archeoloog ziet veel. Opgetogen: „Dit hele gebied is in al die duizenden jaren niet 'verploegd' en 'verakkerd'. Het profiel van het landschap en de wallen rond de akkers zijn intact gebleven. Celtic fields uit de midden-bronstijd (zo'n 3300 jaar oud) zijn er meer, maar zo'n gaaf complex als in het Dwingelderveld is zeldzaam. „Je ziet het reliëf en denkt dat het glooiingen zijn van het bos. Maar het zijn allemaal wallen rond de celtic fields.”

Typisch een 'raatakkerpatroon': de akkers liggen in de vorm van vierkante of rechthoekige, aaneensluitende akkers. „We weten nog weinig van deze akkers”, zegt Arnoldussen.

▲ Archeoloog Stijn Arnoldussen doet met een studente metingen tijdens een opgraving. Foto Gerrit Boer

Ideeën genoeg, maar ze zijn nog weinig getoetst aan de praktijk. Alleen in het Noordse veld bij Zeijen kwam eerder zo'n complex aan het licht.

Archeoloog Van der Sanden bracht al 46 grafheuvels in kaart, Arnoldussen en zijn mensen registreerden nog eens 23 stuks. We sjouwen van de ene naar de andere werkput. We zien oude lagen van celtic fields boven op elkaar liggen en daarboven een bruinrijks pakket. „Dat is afkomstig van een grafheuvel”, zegt Arnoldussen. Daaruit kun je opmaken dat de akkertjes later werden gebruikt voor het begraven van de doden.

Als een ware Sherlock Holmes heeft de archeoloog oog voor het detail. Hij ziet meer. Sommige 'lijnen' lopen door elkaar heen. Het duidt erop dat akkers en grafheuvels soms

‘We weten nog weinig van deze akkers uit de bronstijd’

ook dateren uit eenzelfde periode. „In die tijd waren mensen heel veel bezig met hun voorouders”, illustreert hij. „Zij stonden in hoog aanzien. Het kan heel goed dat akkertjes en grafheuvels tegelijk in gebruik waren.” Opa die begraven ligt in de moestuin - nu ondenkbaar, maar vroeger dus gewoon.

Aandacht voor het detail, het typeert de detective en archeoloog. Arnoldussen: „Je moet niet te snel zeggen hoe het zit en dat je het al weet. Dat verengt de blik. Blijf altijd vragen stellen.”

Alle grond uit de werkputten wordt gezeefd. Een aantal scherven komt uit de wallen rond de akkers te voorschijn. „Curieus genoeg”, commentarieert de archeoloog. De wallen ontstonden vermoedelijk door een opeenstapeling van huisvuil, mest en onkruid. Die scherven kwamen mee met het huisvuil. „Ze helpen ons de celtic fields te dateren.”

Werkput nummer 3 bevindt zich op het hoogste punt van het onderzoeksterrein. Onder de lagen van celtic fields zit verploegde, nog oudere grond. De onderzoekers maken er

monsters van. Nader onderzoek moet aantonen wanneer deze aarde voor het laatst aan het licht is blootgesteld.

De onderzoekers hebben zakken vol sediment verzameld uit allerlei vormen en diepten van de aarde. Arnoldussen wil onder meer weten welke gewassen werden verbouwd in de prehistorie.

Gisteren zijn de elf werkputten weer opgevuld met aarde. De stilte keert terug in de Boerdennen. Een slecht doordringbaar stuk bos, zonder wandelpaden. Ergens in het midden staat een reusachtige beuk die alle bosschages rond zich heeft weggedrukt. Zo'n boom waaronder vroeger recht werd gesproken. Zo'n plek ook waar je niet te veel moet woelen tussen de grafheuvels waarin nog de geesten van voorouders huizen.